

www.merhabahaber.com

f facebook.com/akademiksayfalar

Merhaba

CİLT: 17 • SAYI: 24
11 EKİM 2017 ÇARŞAMBA

KADEMİK

Sayfalar

Kurucusu:
Mehmet Ali UZ

Hazırlayanlar: **Serdar CEYLAN - S. Melik KAYA**
srceylan@hotmail.com - s.melikkaya@gmail.com

RESİM VE BELGELERLE ESKİ KONYA

-2-

MEVLÂNA DERGÂHI VE ÇEVRESİ

MEVLÂNA DERGÂHI VE ÇEVRESİ

Konya'nın en önemli merkezlerinden ve şehrin kalbi durumunda olan Mevlâna Dergâhının temelleri Selçuklu döneminde atılmaya başlanmış, Karamanoğlu ve Osmanlı dönemlerinde yapılan ilavelerle tamamlanmıştır. Asırlar boyu Dergâh ve çevresi **Türbeönü** olarak anılmıştır.

Dergâh, Mevlana, Şehit Na-

zım Bey ve Aslanlıkişla caddelerinin kesiştiği yerde bulunmaktadır.

Alâeddin Keykubat zamanında (1220-1237) surların dışında bulunan bir gül bahçesinin Mevlâna'nın babası Sultanülulema Bahaeddin Veled'e bağışlanması ve daha sonrasında Baha Veled'in buraya defnedilmesiyle külliye teşekkül etmiştir. Zamanla Mevlâna'nın kendisi ve yakınlarının da buraya defnedilmesiyle külliyenin temelleri atılmıştır.

Karamanoğulları döneminde Dergâh bu günkü halini almış Kutupların Kubbeleri de denilen ve Post Kubbesi inşa edilmiştir. **II. Selim** zamanında semahane ve mescit bölümlerinin ilavesi yanında türbeler, derviş hücreleri ve matbah yapılmıştır. XIX. yüzyılda avluda bulunan şadırvan, Şeb-i Arus Havuzu, Matbah-ı Şerif ve Meydan-ı Şerif bölümleri eklenmiştir.

MEVLÂNA DERGÂHI

Külliyenin özünü Kubbe-i Hadra ve mescit oluşturmakta, eski matbah, Çelebi Dairesi, Valideler Mezarlığı ve Hadikatülevah (ruhlar bahçesi) gibi mezarlık bölümleri bir hazire duvarıyla çevrilmiştir. Bu hazirenin, Dervişan Kapısı, Hamuşan Kapısı, Çelebiyan ve Pir kapıları olmak üze-

Hız. Mevlana'nın Türbesinin inşasını gösteren temsili resim.

re dışı açılan her biri farklı bir anlamı ifade eden kapıları bulunmaktadır. Tapuda 80. pafta, 30. ada, 1. parselde 6610 metrekare olarak kayıtlıdır (Daha sonra ek ve ilavelerle alan genişletilmiştir).

Mevlâna Dergâhı'nın önemli bölümlerini, Matbah-ı Şerif, Meydan-ı Şerif, Derviş hücreleri, Kubbe-i Hadra, Semahane, Mescit, şadırvan, Şeb-i Arus havuzu, selsebil, kütüphane (niyaz penceresi) ve Neyzenler Mezarlığı oluşturmaktadır. Dergâhta bulunan türbeler ise, Hürrem Paşa, Fatma Hatun, Sinan Paşa, Hasan Paşa, Mehmet Bey türbeleridir.⁽¹⁾

Dergâh, yapıldığı tarihten itibaren pek çok tamir geçirmiştir. Konyalı, Kubbe-i Hadra'nın 12 defa tamir gördüğünü belirtir.

2 Eylül 1925 tarihli İcra Vekilleri Heyeti kararı ile ülke genelindeki bütün dergahlar kapatılmıştır. Mevlâna Mamuresi de **1**

Eylül 1926 tarihinde **Âsar-ı Atıka Müzesi** haline getirilmiş, Dergâh çevresindeki hazire de kaldırılmıştır.⁽²⁾ Günümüzde bazı çalışmalarla Dergâhta değişiklikler yapılmış Dergâh içerisindeki mescit, namaz kılınır hale getirilmiştir.

EFLÂKİ TÜRBESİ

Menakibül Arifin adlı eserin yazarı olan Ahmed Eflâkî'nin hayatı hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Eflâkî'nin Ahi Na-

(1) Haşim Karpuz, "Mevlâna Külliyesi", *Konya Ansiklopedisi*, 6, K.B.B. Yay., Konya 2014, s. 353-59.

(2) Ayrıca bkz., Erdoğan Erol, *Mevlânâ'nın Hayatı, Eserleri ve Mevlânâ Müzesi*, Konya 2004, s. 47.

tur'un oğlu, Bedreddin-i Tebrizi'nin de öğrencisi olduğu rivayet edilmektedir. Felekiyat (yıldız bilimi) bilimi ile uğraştığı için Eflâkî adıyla anılmıştır. Ulu Arif Çelebi'ye intisabından dolayı Ârifi, Mevleviler arasında da Eflâkî Dede olarak tanınmıştır.⁽³⁾

Eflâkî, 761 H/**15 Haziran 1360** yılında vefat etmiş, türbe civarına defnedilmiştir. Dergâhın doğu yönünde iç ihata duvarının bitişindeki Topbaş Hoca'nın evi diye bilinen yerin 1929 yılında yıkılması üzerine burada bulunan mezar taşı müzeye nakledilmiştir.⁽⁴⁾

SÜLEYMANİYE/SULTAN SELİM CAMİİ

Mevlâna Dergâhı'nın batısında, tapu kayıtlarında 31. ada, 3. parselde, 2.838 metrekare olarak yer almaktadır. Kanuni Sultan Süleyman döneminde yapımına başlanan cami Mesnevihan Sinan Dede'nin II. Selim'i uyarması üzerine 1567 yılında II. Selim'in Konya valiliği zamanında ve saltanatının ilk yıllarında ta-

mamlanmıştır. Osmanlı Devri klasik mimarisinin Konya'daki en güzel örneğidir. Plan itibariyle Fatih Camii'ne benzeyen yapı, 6 mermer sütuna oturan 7 kubbeli yüksek bir son cemaat yerine sahiptir.⁽⁵⁾

Cami, ilk zamanlar **Süleymaniye, Yeni Cami** adı ile anılırken II. Selim'in imaretinin inşasından sonra Selimiye, Sultan Selim Camii olarak adlandırılmıştır. Camiinin babası için yapıldığından II. Selim'in üstüne kendi adını gösteren kitabe koydurmadığı rivayet edilmektedir.⁽⁶⁾

Sultan Selim Camii günümüzde önündeki meydanın açılmasıyla birlikte restore edildi.

SULTAN SELİM İMARETİ

İmaret, Mevlâna Dergâhı'nın batısında, Sultan Selim Camii'nin kuzeyinde yer almaktadır. 996 H/1598 M yılında düzenlenen vakfiyesine göre II. Selim tarafından yaptırılmıştır. Vakfiye tarihinden önce yani 1598 yılından önce yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

(3) Nuri Şimşekler, "Ahmet Eflaki", Konya Ansiklopedisi, 1, Konya 2009, s. 64.

(4) Erol, a.g.e., s. 83.

(5) Mehmet Önder, Mevlâna Şehri Konya, Güven Matbaası, Ankara 1971, s. 237.

(6) Konyalı, a.g.e., s. 534.

Sultan Selim imareti.

Muhtelif tarihlerde tamir edilen imaret 1901 yılına kadar **Buğday Pazarı**, daha sonra da **Sipahi Pazarı** olarak kullanılmıştır. **Evkaf İdaresi** bu imareti **Hacı Ahmet Haşhaş'a** satmıştır. Belediye bu tarihi eseri 3000 kûsur liraya satın alarak fakir ve kimsesizler için aşevi yapmıştır. Fakat **1958** yılında zamanın belediyesi tarafından meydan açılırken **yıktırılmıştır**. İmaretin geçirdiği merhalelerden tarihi yapının kıymetinin bilinmediği anlaşılmaktadır.

Konyalı'nın naklettiği bir anektot dikkat çekicidir.

İmaret yapıldıktan sonra **Konya Kadısı İnam Efendi** hükümdara şöyle bir arzda bulunmuştur: "Matbah, Mevlâna Zaviyesinde oturan dervişlere çok yakındır. Yemeklerin kokusu oraya ve evlere kadar gider. Bilhassa Ramazan aylarında iste-

dikleri kadar yemek tedarik edemeyen dervişler bundan müteessir olurlar. Bunlara da imarette pişen yemeklerden verilmelidir." II. Selim bu teklifi derhal kabul eder ve bundan sonra 25 derviş ve evsize yemek verilmesi kararlaştırılır. Bunun için vakfiyeye 12.057 gümüş dirhem zam edilmesi bir madde olarak koydurulur.

İmaretin **tabhane** denilen misafirlerin yatıp dinlenecekleri muntazam kesme taşla yapılmış kısmı Mevlâna Türbesi'nin doğusunda idi. ⁽⁷⁾

ASMALI HATIP SULTAN CAMİİ (ASMALI MESCİT)

Şair Nazım Bey Caddesi üzerinde, Mevlâna Dergâhı'nın kuzeydoğusunda yer alan cami, giriş kapısı üzerinde yer alan günü-

(7) Konyalı, a.g.e., s. 977.

müz Türkçesi'yle yazılmış kitabesine göre **1821** yılında yaptırılmıştır. Banisi ve mimarı hakkında bilgi bulunmamakla birlikte vakfiyesi de mevcut değildir.

Caminin kuzeybatısına sonradan 1951 yılında Mümtaz Koru tarafından Ali Yapıcı Usta'ya bir minare yaptırılmıştır. Caminin doğusunda içerisinde üç mezar taşının yer aldığı küçük bir hazire bulunmaktadır. 1970'li yıllarda yapılan çalışmalar esnasında ortaya çıkan kemiklerin toplanması ile oluşturulan hazirenin mezar taşları da farklı yerlerden getirilip buraya konul-

muştur. Cami halen ibadete açıktır.⁽⁸⁾

Vaktiyle cami çevresinde geniş bir kabristan bulunduğu rivayet edilir.

YUSUF AĞA YAZMA ESERLER KÜTÜPHANESİ

Mevlana Külliyesi yanındaki Selimiye Camii'nin batı bitişiğinde yer alan Yusuf Ağa Kütüphanesi, III. Selim'in annesi Valide Mihrişah Sultan'ın kethüdası ve Darphane emini **Giritli Yusuf**

(8) Mustafa Çetinaslan, "Asmalı Hatip Sultan Camii", *Konya Ansiklopedisi*, 1, K.B.B. Yay., Konya 2009, s. 271.

Ağa tarafından 25 Cemaziyela-hir 1209/17 Ocak 1795 tarihinde inşa ettirilmiştir. Tapuda 80. pafta, 31. ada, 14. parselde 204 metrekare olarak Abid Çelebi Vakfı adına kayıtlıdır. Bu kütüphane, Konya'da kütüphane olarak yapılan ve günümüze kadar gelebilen tek binadır.

Uzun bir süre Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet veren kütüphane, 1927 yılında Mevlâna Müzesi Kitaplığı ile birleştirilmiştir. Muhtelif zamanlarda yenilenen kütüphanede genellikle Arapça ağırlıklı el yazması eserler bulunmaktadır.⁽⁹⁾

Günümüzde restore edilmiştir.

YUSUF AĞA MEDRESESİ

Yusuf Ağa Medresesi, Sultan

(9) Konyalı, a.g.e., s. 727-729; ayrıca bkz., Bekir Şahin, "Yusuf Ağa Yazma Eserler Kütüphanesi", *Konya Ansiklopedisi*, 9, K.B.B. Yay., Konya 2015, s. 163.(165)

Selim Camii bitişiğinde yer almakta idi. Tapuda 82. pafta 19. ada, 109. parselde 1530 metrekare mektep ve medrese olarak kayıtlıdır. Günümüzde Yusuf Ağa Kütüphanesi ile Sultan Selim Camii'nin güneyinde kalan kaldırım, yeşil alan ve yol bulunan kısım medresenin bulunduğu alandır.

Yusuf Ağa tarafından 1212 H/1797 M yılında 10 hücre ve bir dersane olarak yaptırılan medrese⁽¹⁰⁾, onun adını taşıyan kütüphaneden dolayı Kütüphane Medresesi olarak da anılmıştır. Atina ve Midilli Adası'nda vakıfları bulunan medrese özellikle I. Dünya Savaşı'ndan sonra gelir kaynaklarının azalması ile harap olmuştur.

Medresede 1880 yılından itibaren İçilli Mehmet, Hamzazâde Hacı Osman, Haşim ve Ali efen-

(10) Mahmut Sural, "Veli Sabri Uyar'ın Defterlerinden", *Konya'nın Sesi*, 9.6.1978.

diler müderrislik yapmıştır.⁽¹¹⁾

SULTAN VELED MEDRESESİ

Mevlâna Türbesi'nde derviş hücrelerinin batı bitişiğinde günümüzde meydan olan Sultan Selim İmaretini ve ahırlarının doğusunda idi. III. Murat tarafından Mevlvî dervişlerinin kalması için derviş hücreleri ve cemiyethane olarak inşa edilmiş, aynı sultanın emriyle medreseye çevrilmiştir.

Dumlupınar İlkokulu yerinde dokuz hücreli, bir dersaneli bir medresedir. 1889 yılında çelebilerin çocuklarının eğitimi için Postnişin Abdülvahid Çelebi tarafından Bahaiye Mektebi adına

çevrilmiştir. Mevlevî Tarikatına intisap eden dervişler bu medresede üç yıl eğitim aldıktan sonra dergâha girer, bin bir gün çile çektikten sonra hücreye alınır.⁽¹²⁾

Medrese binası bir dönem Konya Valisi Ferit Paşa'nın çabaları ile açılan **ilk Askeri Rüştîye Mektebi** olarak kullanılmıştır.⁽¹³⁾

Dergâh, müze yapıldıktan sonra baştaki hücreler hariç 1927 yılında diğerlerinin ara bölümleri açılarak salon haline getirilmiştir. Daha sonra **1951** yılında medresenin bugünkü derviş hücreleri hizasından batı tarafında kalan kısmı tamamıyla **yıkıl-**

(11) Caner Arabacı, *Konya Medreseleri*, K.T.O. Yay., Konya 1998, s. 418-425.

(12) Sural, a.g.m., 29.5.1978.

(13) Kerim Sarıçelik, "Askerî Rüştîye Mektebi", *Konya Ansiklopedisi*, 1, K.B.B. Yay., Konya 2009, s. 267. (268)

mıştır.

Medresenin eğitim süresi altı yıl olup Abdurrahman Efendi burada uzun süre müderrislik yapmış ve pek çok talebe yetiştirmiştir.⁽¹⁴⁾

BAHAİYE MEKTEBİ

Bahaiye Mektebi, Sultan Veled Medresesi yerine Postnişin Abdulvahit Çelebi'nin teşebbüsü ile yaptırılmış, **7 Şubat 1891** yılında vilayet ileri gelenlerinin de katıldığı bir törenle eğitim öğretime açılmıştır. Mektep, Konya'da özel teşebbüs tarafından meydana getirilen ilk hususi eğitim kurumlarından biridir.

Kerim Sarıçelik, Bahaiye Mektebi'nin 1908 yılında lağvedilmiş olabileceğini zira 1910 yılında mektep binasının terk edilmiş ve harap bir vaziyette olduğunu belirtmektedir.⁽¹⁵⁾ Mektep bir ara askeri rüştiye olarak hizmet vermiş, Cumhuriyet'in ilanından sonra da adı **İnönü Mektebi'ne** çevrilmiştir. Harf inkılabı üzerine kitabesi gizlenen mektep **16 Ekim 1951** tarihinde zamanın belediyesi tarafından meydan açmak ve müze alanını tanzim etmek bahanesiyle Sultan Selim Çeşmesi ile birlikte yıkılmıştır.⁽¹⁶⁾

HANLAR

Konya'da hanların yoğun olarak bulunduğu bölgelerden birisi de Mevlâna Dergâhı ve çevresi-

Bahaiye Mektebi

dir. Bu bölgede günümüze gelemeyen pek çok han bulunmaktadır. Tarihi doku bir arada bulunan hanlar, hamamlar, konaklarla teşekkül eder. Bölgede günümüzde tarihi doku tamamen yok olmuştur.

KURŞUNLU HAN

Sultan Selim tarafından Mevlâna Celaleddin Zaviyesi yanında iki katlı olarak inşa ettirilmiştir. Üzeri kurşunlu kaplı olduğu için bu isimle anılmaktadır.⁽¹⁷⁾

Konyalı, Kurşunlu Han ile ilgili olarak yukarıda da ifade edildiği gibi misafirlerin yatıp dinlenmeleri için muntazam şekilde yapılmış, derviş odalarının bacalarına uygun bacaları bulunan ve bir kısmı da iki katlı olan tabhaneye sonradan Kurşunlu Han dendiğini ifade etmektedir.⁽¹⁸⁾

Kadı sicillerinde muhtelif sebeplerle hanın adına rastlamak mümkündür. Diğer yapılar gibi han da günümüze gelememiştir.

(14) Caner Arabacı, "Sultan Veled Medresesi (Medrese-i Celaliye/Türbe-i Mevlâna/Velediyye/Bahaiye Medresesi)", Konya Ansiklopedisi, 8, K.B.B. Yay., Konya 2015, s. 154-55.

(15) Kerim Sarıçelik, "Bahaiye Mektebi", Konya Ansiklopedisi, 2, K.B.B. Yay., Konya 2011, s. 23-24..

(16) Arabacı, a.g.m., s. 155.

(17) Alaattin Aköz, "Kurşunlu Han", Konya Ansiklopedisi, 6, K.B.B. Yay., Konya 2014, s. 192.

(18) Konyalı, a.g.e., s. 978.

KİREMİTLİ HAN

Mevlâna Dergâhı yakınındadır. Sultan II. Bayezit tarafından yaptırıldığı için Sultan Bayezit Hanı olarak da anılmıştır. Duvarları kârgir, üstü kiremitli olduğu için de Kiremitli Han adını almıştır. Konya'nın en büyük hanlarından olup yolcu ve hacıların kalmaları için vakfedilmiştir.

XVII. yüzyıla gelindiğinde, hanın bitişiğindeki **Mollazâde Ahmet Efendi Kahvesi** ile Türbe-i Celaliye Vakfı olan kahvenin ve yakınında bulunan **Pekmezci Mescidi**'nin vakfı olan dükkânların çatısından akan yağmur suyunun hana zarar verdiği kadı sicillerinden anlaşılmaktadır.

16 Kasım 1672 tarihinde eski Konya kadılarından olan Nali

Mehmet Efendi hanın tamirini yaptırmış bundan dolayı han, Nali Efendi'nin ismiyle de anılmıştır.⁽¹⁹⁾

Hanın tamiri ile ilgili bir kayıt 1-10 Zilkade 1138/1-10 Temmuz 1726 tarihini taşımaktadır. Bu kadı sicil kaydına göre Kiremitli Han sahip ve mütevellisi bulunmadığından bu yıllarda harap duruma gelmiş ancak Konya'da başka büyük kervansaray olmadığı için hanın tamir ve terimi hakkında ferman çıkmıştır.⁽²⁰⁾

KÜÇÜK HAN

Selimiye Cami civarında bulu-

(19) Alaattin Aköz, "Kiremitli Han", *Konya Ansiklopedisi*, 5, K.B.B. Yay., Konya 2013, s. 201-202.

(20) İzzet Sak, Cemal Çetin, *KŞS 50*, K.B.B. Yay., Konya 2014, s. 650.

Muvahhithane ve Türbe Hamamı.

nan han, Nakibüleşraf Elhac İbrahim Efendi tarafından yaptırılmıştır. Hakkında fazla bilgi bulunmayan han 29 Ağustos 1802 tarihli bir belgeye göre Nakibüleşraf Elhac İbrahim Efendi'nin mirasçıları tarafından Mevlâna Dergâhı postnişini Şeyh Mehmet Efendi'ye 1.360 kuruşa satılmıştır.⁽²¹⁾

Adından anlaşıldığı üzere han küçük bir handır. Hanı yaptıran Nakibüleşraf Elhac İbrahim Efendi Konya müftüsü Nakiboğlu İbrahim Efendi olmalıdır.

ŞEYH HÜSEYİN EFENDİ HANI

Mevlana Dergâhı civarında ve Kiremitli Han'ın güneyinde avlulu bir handır. İsmine sadece 1691 tarihli bir belgede rastlanmakta olan han günümüze gelememiştir.

MUVAKKİTHANE

Muvakkithaneler, saatin yaygın olmadığı dönemlerde halka namaz vakitlerini bildirmek amacıyla inşa edilmiş yapılardır. Zamanla modern saatlerin kullanılmasından sonra bunların görevi saatlerin tamir ve ayarını kontrol etmek olmuştur. Saat ve astronomi bilgisi yanında imamet, hitabet ve müezzinlik gibi ilimlere de vakıf olan muvakkithaneler görev yapmıştır.

Konya'nın muvakkithanesi, Sultan Selim Camii'nin batı tarafında, Yusuf Ağa Kütüphanesi'nin yanında küçük bir kubbe ile örtülü idi. 80. pafta, 31. ada, 13. parselde 43 metrekare olarak tapuya kayıtlıdır. Muvakkithane'nin batısında da bir fırın ile iki dükkân yer almaktadır. Saathane olarak da anılan yapı Sultan Abdülaziz zamanında 1290 H/1873 yılında yapılmıştır.

Muvakkithane son zamanla-

(21) Alaattin Aköz, "Küçük Han", Konya Ansiklopedisi, 6, Konya 2014, s. 212.

Türbe Hamamı

rında Şükrü Özeydın'ın hocalığı-
nı yaptığı Kur'an Kursu olarak
kullanılmıştır. Yıllarca şehrin ih-
tiyacına cevap veren muvakkithane,
1956 yılında zamanın
belediyesi tarafından Türbe Ha-
mamı ve yanındaki dükkânlarla
birlikte meydan açmak amacıyla
yıkılmıştır.⁽²²⁾

TÜRBE HAMAMI

Hamam, muvakkithane ve ya-
nındaki dükkânların arkasında
idi. Tapuda 31. ada, 11. parselde,
1219 metrekare olarak kayıtlıdır.
Erkekler bölümünün girişi mu-
vakkithanenin yanından sağlanı-
yordu. Muhtemelen hamam, Sel-
çuklu döneminde yapılmış daha
sonra Cemaleddin Çelebi zama-
nında yenilenmiştir.

Hamamın tarihçesi ile ilgili
farklı görüşler ileri sürülmekte-

dir. Hamam için Kürkçü Hama-
mı denilmesi hatalı olup Kürkçü
Hamamı, postanenin arkasında
Fotoğrafçılar Pasajı'nın bulundu-
ğu yerde idi. Hamam **1955 yı-
linda** meydan açma bahanesiyle
bir gecede **yıktırılmıştır.**⁽²³⁾

BAŞARALI KONAĞI

Mevlâna Külliyesi'nin kuzey-
batısında, Türbeönü'nden Civar
Mahallesi'ne giden yolun kenar-
ında idi. Batısında Sultan Selim
İmareti, yakınında da Çelebi ko-
nakları vardı. Konya'nın tanın-
mış ailelerinden **Başaralı Mus-
tafa Efendi** tarafından XX. yüz-
yılıda ailesi ve köyden gelen misa-
firlerini ağırlamak için inşa etti-
rilmiştir. Konya'da hancılık anla-
yışından otelcilik anlayışına geçi-
şin ilk örneklerinden olan bu
muhteşem konak, 1958 yılında

(22) Hasan Özönder, "Muvakkithane", *Konya Ansiklo-
pedisi*, 7, K.B.B. Yay., Konya 2014, s. 37.

(23) Haşim Karpuz, "Türbe Hamamı", *Konya Ansiklo-
pedisi*, 8, K.B.B. yay., Konya 2015, s. 363-64.

Türbe önü, Başarılı Konağı.

zamanın belediyesi tarafından yıktırılarak yerine meydan ve park yapılmıştır.⁽²⁴⁾

SİĞİL TEKKESİ

Sığil Tekkesi, tapu kayıtlarında da belirtildiği şekilde Asmalı Mescit'in güneydoğu köşesindeki binanın yerinde idi.⁽²⁵⁾ Selçuk Es mahallede bir de temregi tekkesinden bahseder. Bu iki tekke aynı tekke mi idi bilemiyoruz. Buranın sınıanmış yerlerden olduğu kabul edilir.⁽²⁶⁾

Tekke, **Tuzcubaba Türbesi** olarak da anılmıştır. 1973 yılında yıkılan türbeden alınan iki mezar taşı müzede muhafaza edilmektedir.

Türbeye ait iki mezar taşının birisi 1334 H/1917 M yılında ve-

fat eden **Hüseyin Avni Ağa**'ya, diğeri ise 1337 H/1920 M yılında vefat eden **Bektaşızade Hüseyin Avni Efendi**'ye aittir.⁽²⁷⁾

KADINLAR PAZARI

Bugünkü Melike Hatun Çarşısının yerinde bulunan Kadınlar Pazarı yapılmadan önce Sultan Selim Camii'nin önü uzun süre kadınlar pazarı olarak kullanıldı. Kadınlar, bağ ve bahçesinde ürettiği malları burada satarlardı.

SULTAN BAĞI KABRİSTANI

Konya'nın en eski kabristanı olarak Türkiye Selçukluları kuruluş döneminden itibaren teşekkül etmeye başlamış defin işleri asırlarca devam etmiştir. Zaman içerisinde yükselen kabristan, yer yer iki üç katmandan oluşmuştur.

(24) Hasan Özönder, "Başarılı Konağı", *Konya Ansiklopedisi*, 2, K.B.B. Yay., Konya 2011, s. 49-50

(25) Abdülkadir Erdoğan, "Konya'da Eski Tekkeler", *Konya dergisi*, Konya 1937, S. 13, s. 821. (814-825.

(26) Es, a.g.e., c. 2, s. 410.

(27) Erol, a.g.e., s. 82.

Kadınlar Pazarı, Sultan Selim Camii önu.

Bu bölgede Eflaki'nin bahsettiği **Güristan-ı Kâni Kabristanı** adıyla bir kabristan daha bulunmaktadır.

Bu kabristan XIII. yüzyıl sonları ile XIV. yüzyıl başlarının en meşhur kabristanlarından. Eflaki, Sultan'ın daveti üzerine Baha Veled'in müritleri ve halk ile beraber bu mezarlığa geldiğini ve burada vaaz verdiğini, bu sırada da pek çok ilginç olayın yaşandığını nakletmektedir. Yaşanan olaylardan birisi şöyledir:

“*H i k â y e: Ahi-Natur'dan naklolunur ki, sultan bir gün Bahâ Veled Hazretleri'nden va'zetmesini son derece ısrarla rica etti. Bahâ Veled bunu kabul edip vaiz minberinin (Guristan-ı Kaani'i) denilen mezarlığa getirilip orada kurulmasını emretti. Şehrin erkek ve kadın bütün ahalisi oraya toplandılar. Mevlâna Baha Veled minbere çıktı. İyi Kur'an okuyan hafızlar her sureden aşirleri beraber «Sure-i Kari»yi okudular. Mevlâna va'za baş-*

layarak haşır ve neşr, kıyamet gününde insanların durumu, amellerine karşı nasıl ceza verildiği, o günün dehşeti, insanların sorgu, suale çekilmesi, günah ve sevap terazisi, Sırat Köprüsü, cennetliklerle cehenemliklerin birbirinden ayrılması, insanlardan günahkâr olanların o günde kararması, sevap işleyenlerin ağarması meselelerini deliller ve çevrilerle o kadar güzel bir şekilde aydınlattı ki, dünyanın bütün akıllı insanların akılları hayret bağı ile bağlandı. Dinleyenler candan ve yürekten pişmanlık ahları çektiler. Ağlamaktan ve yanıp yakılmaktan bitap oldular. O sırada mezarın birisi açıldı, kefenine bürünmüş bir ölü çıktı ve 'ben Tanrı'dan başka bir Tanrı olmadığına ve Muhammed'in Tanrı'nın elçisi olduğuna şahadet ederim' dedikten sonra tekrar mezarına girdi.

Bu manzara kargısında orada bulunanlardan binlerce kişi kendinden geçti ve birçoğu orada can verdiler. Adı geçen derviş ağır yemin-

Eskiden Türbe Mezarlığı olarak anılan Üçler Kabristanı.

lerle 'ben bu olayı gözümle gördüm' dedi. O gün erkek ve kadından o kadar kişi mürit oldu ki, sayılamaz. Bundan bir ay sonra böyle bir padişah Tanrı'nın inayet ve rahmetine kavuştu."

Bu olay, Eflâkî'nin mübalağalı anlatımına bir örnek olarak değerlendirilmelidir.

Eflakî'nin bahsettiği Güristan-ı Kanî Mezarlığı ile Sultan Bağı Mezarlığı aynı mezarlık mı yoksa farklı bir mezarlık mıdır bilemiyoruz.

Bu kabristan adını bugünkü Mevlâna Türbesi yerinde bulunan Sultan Bağı'ndan almış ve kabristan asırlarca Sultan Bağı Kabristanı olarak anılmıştır. Mevlâna'nın babası Sultan Veled, I. Alâeddin Keykubat döneminde Gülbahçesi haline getirilen yere defnedilmiştir. Sultan Bağı ile Sultan Bağı Mezarlığını birbirine karıştırmamak gerekir. Zamanla etrafı çevrilen kabristan Dergâh'ın kuzeyinde ve yol üzerinde bulunmaktadır. Kabristanın Osmanlı Döneminde kaldırıldığı ve Dergâh bahçesine dâhil edildiği anlaşılmaktadır.

ÜÇLER KABRİSTANI

Konya'nın ikinci büyük kab-

ristanı olan Üçler Kabristanı, Dergâhın hemen güneyinde, Ereğli ve Topraklık Caddesi arasında yer alır. **147.500 metre-kare** alanı kaplamaktadır. Adını ana girişte yer alan Üçlerin mezarından almaktadır. Eskiden **Türbe Mezarlığı** olarak da anılmıştır.

Eskiden kabristan, Mevlâna Dergahı'nın Hamuşan Kapısına kadar yaklaşmış Aşık Şem'i'nin kabrine kadar uzanmaktaydı. Kuzeyinde geniş bir alan yol genişletilirken caddeye katılmıştır. Sultan Selim Cami ile Aşık Şem'i'nin kabri arasındaki hazire de sonradan kaldırılmıştır.

Kabristanın küçük büyük on bir girişi vardır. Ana girişler kuzey ve güneydoğudadır. Tak

kapısı Mevlâna Dergâhı'nın karşısındadır.

Rivayete göre, kabristanın kuzey girişinde kabirleri bulunan Üçler: Mehmet, Mahmut ve Ahmet adında üç gençtir. Üçlerle ilgili pek çok rivayet nakledilir. Fakat Üçlerle ve kabristanın adıyla ilgili elimizde kesin bilgiler bulunmamaktadır.

Kabristanın özellikle kuzey bölümünde yol inşaatı sırasında Selçuklu dönemi kabir taşlarına rastlanmış olması Üçler'in tarihinin Selçuklu dönemine kadar gittiği intibahı uyandırmaktadır.

Üçler Kabristanı'nın güneyindeki yol ötesi de eskiden kabristandı. O zamanlar iki kabristan arasında ince bir yol vardı. Kabristan Osmanlı döneminden sonra güneye ve batıya doğru genişlemiştir. Bu bölümdeki kabirlerin tarihi 150-200 yılı geçmektedir.

Kabristanın girişinin sol tarafında Sıtkı Dede, Karamanlı Ruhi Dede ve Mehmet Dede gibi birçok Mevlevî büyüğünün kabri

bulunmaktadır. Bunlardan başka uzun yıllar Konya'da müftülük yapmış Hacı Ali Efendi ile Abdullah Ulubay hocalar, Hacı Veyis Efendi, Hacı Veyiszade Mustafa Efendi, Uzluk ailesi, Rasih İzzet Koyunoğlu, Abdülmecit (Ünlükül) Efendi, Hacı Haydar Efendi, Hacı Haki Efendi, İnelceli Hafız Ali Efendi, Bakkalzade Mehmet Efendi, İçelli Hocazade Hacı Mehmet Efendi, Canzade Ahmet Efendi, Hacı Behçet Efendi, Çopur Kadı Hacı Ali Efendi, Dülgerzade Ahmet Efendi, Keçecizade Ahmet Rüştü Efendi, Müftü Mehmet Ulucan, Mehmet Muhlis Koner, Selçuk Es, Ağazade Bekir Sami Efendi, Ağazade Osman Efendi, Çimili Hocalar (M. Feyzi ve Hakkı Özçimi), Kemteri, tanınmış eğitimcilerden Rüstem Sungur Hoca, Türkistanlı Hacı Haki Efendi, son dönem alimlerimizden Bozkırlı Mustafa Efendi, Kara Hafızzade Mustafa Efendi'nin ailesi gibi pek çok tanınmış Konyalı bu kabristanda metfundur.

